

การศึกษาวิเคราะห์ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง A Critical Study of Phardhatjaojomyong Chronicle

พระเชษฐา สอนบาลี
พระมหาอินทร์วงศ์ วงศ์ไชยคำ

Phra Chetsada Sonbali

Phramaha Intawong Wongchaikham

วัดทุ่งม่าน สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดลำพูน

Wat Tungman, Office of Buddhism in Lamphun Province

Corresponding Author E-mail: sonbali2522@gmail.com

Received: 2025-05-13 Revised: 2025-06-26 Accepted: 2025-06-29

บทคัดย่อ

ประวัติความเป็นมาและพัฒนากาณ์ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง พบว่า เป็นตำนานทางพุทธศาสนา และตำนานของชาติพันธุ์ไทลื้อ หรือไทลื้อเมืองยอง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพม่า และได้แพร่กระจายในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ในปัจจุบันมีการสำรวจพบว่ามีไม่น้อยกว่า 15 สำนวน โดยมีเนื้อหาแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) ตำนานฝ่ายวัด หรือตำนานทางพระพุทธศาสนา 2) ตำนานฝ่ายเมือง มีเนื้อหาเกี่ยวกับบ้านเมือง กษัตริย์ ขุนนาง ผู้นำบรรพบุรุษ ความเป็นมาของชุมชนชาวไทยอง ในการศึกษาลักษณะการประพันธ์ของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองพบว่า ลักษณะการประพันธ์มีรูปแบบลักษณะร้อยแก้ว โดยมีเนื้อหาที่สืบทอดเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ และวรรณกรรมลายลักษณ์ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผสมผสานกับประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของชาวไทยอง ในเนื้อหาตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง พบว่า คุณค่าด้านวรรณกรรมมีเอกลักษณ์การถ่ายทอดความเชื่อในสังคมล้านนา คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านการเมืองการปกครอง คุณค่าด้านจริยธรรม ด้านคติธรรม ในส่วนของบทบาทและอิทธิพลปรากฏหลักฐานเชื่อมโยงในด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านจารีตประเพณี พิธีกรรม และด้านพุทธศิลป์ในล้านนา

คำสำคัญ: ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง, คุณค่า, บทบาท, อิทธิพล

Abstract

The history and development of the legend of Phradhatjaojompong is a Buddhist legend and a legend of the Tai Lue ethnic group or Tai Lue Muang Yong, Shan State, Republic of the Union of Myanmar, and has spread in the upper northern region of Thailand. At present, a survey found that there are no less than 15 versions, with content divided into 2 parts: 1) Temple legend or Buddhist legend 2) City legend, which contains content about the country, king, nobles, ancestral leaders, the history of the community, and the Yong people. The characteristics of the writing of the legend of Phradhatjaojompong are found to be in the form of prose, with content passed down as oral literature and written literature about the history of the spread of Buddhism mixed with the ethnic history of the Tai Yong people. The content of the legend of Phradhatjaojompong is found to have literary value that has a unique identity in conveying beliefs in Lanna society, historical value, political and governmental value, ethical value, and morality. In terms of roles and influences, evidence of connections in social culture, traditions, rituals, and Buddhist art in Lanna is found.

Keywords: Phardhatjaojompong Chronicle, Value, Roles, Influence

บทนำ

ตำนานเป็นเอกสารที่บันทึกเหตุการณ์ในอดีต ในลักษณะคล้ายคลึงกับพงศาวดารที่มีข้อเท็จจริงผสมปะปนอยู่กับเรื่องราว คล้ายนิทานปรัมปรา ธรรมชาติของตำนานจึงมีเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อ และเรื่องปาฏิหาริย์ต่างๆ ปรากฏให้เห็นในเนื้อเรื่องของตำนานเสมอ แม้ว่าตำนานอาจเป็นเรื่องราวของบุคคลของชาติต่างๆ เป็นเรื่องราวการสร้างปูชนียวัตถุ ปูชนียสถานต่างๆ หากพิจารณาจะทราบได้ว่า การบันทึกตำนานมักอิงกรอบพระพุทธศาสนาเป็นหลักใหญ่ จึงยกย่องตำนานว่าเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาที่มีวัตถุประสงค์การบันทึกตำนานนั้นเพื่อเป็นการเชิดชูพุทธศาสนา พระธาตุเจดีย์หรือธาตุเจดีย์ อันเป็นศาสนสถานปรากฏอยู่เกือบทั่วทุกสถานที่ที่มีผู้นับถือพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในเขตล้านนาของประเทศไทย ด้วยเจดีย์แต่ละองค์จะมีเรื่องราวความเป็นมาและปาฏิหาริย์ของพระธาตุ ตลอดจนเหตุการณ์เกี่ยว

เนื่องในการสร้างเจดีย์สำหรับบรรจุองค์พระธาตุ โดยบันทึกไว้เป็นเป็นหลักฐานตำนาน เรียกว่า “ตำนานพระธาตุ”

พระธาตุเจ้าจอมยอง เป็นหนึ่งในศาสนสถานที่มีตำนานบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ทางพุทธศาสนาที่สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ “ยอง” ซึ่งเป็นชนชาติไทยกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อพยพและตั้งถิ่นฐานทำอยู่ทั่วไปในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ส่วนใหญ่อาศัยในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ชาวไท ยองมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา หรือมณฑลยูนนานตอนใต้ของประเทศจีนในปัจจุบัน ในทางมานุษยวิทยาได้จัดกลุ่มชาวไทยยองเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ หากแต่เหตุที่เรียกว่า “ไทยยอง” หรือ “ชาวไทยยอง” สืบเนื่องมาจากกลุ่มชนดังกล่าวได้ใช้ชื่อเมืองอันเป็นภูมิลำเนาเดิม คือ “เมืองยอง” หรืออาจด้วยเหตุการณ์เรียกตามตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองว่า “เมืองมหายังขวัญรัฐ” หรือ “เมืองมเหยงค์” ในบันทึกตำนานกล่าวว่าเมืองยองอยู่ใกล้เขตภูเขามหายังคะบรรพตเป็นที่ประดิษฐานของพระมหาธาตุเจ้าจอมยอง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองเชียงรุ่งปัจจุบัน ในเขตรัฐฉาน ประเทศพม่า ที่ตั้งของเมืองอยู่ไม่ห่างจากแม่น้ำโขงมากนักและตำนานยังได้กล่าวไว้ว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงทำนายไว้ว่าเมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้วพระเกศาธาตุของพระองค์จะได้มาประดิษฐานไว้ ณ ภูเขามหายังคะบรรพต “ดอยจอมยอง” นี้ ดังปรากฏว่า “หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จปรินิพพานไปแล้ว ก็มีพระอรหันต์พระองค์เชิญเอา พระเกศาธาตุของพระพุทธองค์มาให้ พญาเมืองยอง ผู้มีนามว่า พระสุรธวัตติ และได้เชิญเอาพระเกศาธาตุเข้าบรรจุไว้ใน พระสถูปเจดีย์บนยอดดอยนั้น ในตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง ได้กล่าวว่า พระเจ้าธรรมโศกราชผู้เป็นใหญ่ในชมพูทวีป ได้มีรับสั่งว่า ให้บรรดาท้าวพญา แลไพร่ไทยเมืองทุกคน เป็นข้าพระธาตุ ให้คอยทำนุบำรุงพระมหาธาตุเจ้าอย่าได้เศร้าหมอง ให้ยึดถือเป็นจารีตประเพณีต่อไป หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามก็จะถึงซึ่งภัยพิบัติมิอันเป็นไปต่างๆ นานา ” (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญชัย, 2549 : 4)

ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง ปรากฏหลักฐานชัดเจนโดยพบอย่างแพร่หลายตามวัดต่างๆ ในล้านนาภาคเหนือตอนบน รวมไปถึงในเขตรัฐฉาน และเขตสิบสองปันนา มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปหลายชื่อแต่เนื้อหาเรื่องราวมิได้มีเนื้อหาที่ผิดแผกแตกต่างกันมากนัก โดยบางสำนวนขึ้นอยู่ว่าในแต่ละแห่งที่จารึกมีเนื้อหาที่ละเอียด หรือฉบับย่อ ชื่อตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองเรียกแตกต่างกัน อาทิ 1) ตำนานพื้นเมืองมหาเกสเจ้าดอยมหายังคะ 2) ตำนานมหาธาตุเจ้าจอมยอง 3) ตำนานพื้นเมืองยอง 4) ตำนานเมืองยอง 5) ตำนานจอมยอง เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองได้มีการคัดลอกรับรู้ เล่าขาน สืบต่อกันมาอย่างกว้างขวางของผู้คนในเมืองต่างๆ ในล้านนา (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญชัย, 2549 : 6) มุมมองนี้จึงเป็นประเด็นชี้ให้เห็นว่า การที่ตำนานเกิดจากคำบอกเล่าที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ตำนานจึงได้รับการผสมผสานความคิดความเชื่อของผู้คนในหลายยุคสมัยเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบันทึกตำนานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้รับแบบอย่างการเขียนจากลังกา ทำให้ความคิดของผู้เขียนตำนานได้รับอิทธิพลอย่างมากจากพุทธศาสนา ส่วนหนึ่งของตำนานจึงเป็นงานบันทึกประวัติศาสตร์อันเกิดจากความเชื่อถือศรัทธา ความกลัว และความหวังที่จะรักษาระบบความเชื่ออุดมคติ และทางพุทธศาสนาไว้ (อุษณีย์ ธงไชย, 2540 : 17)

ดังนั้น ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง จึงเป็นหนึ่งในวรรณกรรมท้องถิ่นของภาคเหนือตอนบน ที่น่าสนใจในการศึกษา เนื่องด้วยหลักฐานการสืบทอดเป็นวรรณกรรมบอกเล่าและบันทึกสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน หากบางเรื่องเป็นเหตุการณ์สมมุติขึ้นแต่ภายในเนื้อเรื่องที่เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในวรรณกรรมท้องถิ่น ด้วยเหตุที่ว่าวรรณกรรมท้องถิ่นรับใช้ชีวิตหลายแง่มุม ต่อมาการเล่านิทานมีการพัฒนาการมากขึ้น มีการเล่าเป็นทำนองคำว โครง กะโลง หรือรำเป็นต้น ในปัจจุบันตำนานที่ให้คติธรรมและให้สาระที่เป็นประโยชน์นั้นหาผู้ที่อ่าน บริวรดให้ เป็นภาษาปัจจุบันและเข้าใจเนื้อหาค่อนข้างน้อย หากสามารถที่จะถ่ายทอดบันทึกประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาเหล่านั้นได้ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (วิลักษณ์ ศรีป่าซาง, 2541 : 83) โดยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์หากสามารถเรียนรู้และเข้าใจภูมิหลังเป็นอย่างดี ย่อมจะช่วยให้เข้าใจถึงสถานการณ์ทางพระพุทธศาสนาได้ดี เพราะในปัจจุบันความเจริญรุ่งเรือง และความเปลี่ยนแปลงทำให้เรื่องราวทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่ในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน มุมมองในเชิงวิชาการค่อนข้างมีน้อย ที่จะมีการประมวลองค์ความรู้ที่บันทึกเรื่องราวในตำนานในพระพุทธศาสนาออกมาเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ (อุษณีย์ ธงไชย, 2540 : 76) ด้วยเหตุผลนี้จึงเป็นประเด็นชี้ให้เกิดความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง อันเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาหนึ่งในเรื่องราวประวัติศาสตร์และพัฒนาการทางพระพุทธศาสนา อันมีความสำคัญและควรค่าต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นแล้วในงานวิจัยนี้จึงมีประเด็นปัญหาว่า 1) ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองมีความเป็นมาอย่างไร 2) ลักษณะการประพันธ์ของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง มีกี่สำนวน และลักษณะอย่างไร 3) คุณค่า บทบาท และอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง ในล้านนามีด้านใดบ้าง ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลในการศึกษาวิจัยที่คาดว่าจะได้รับนั้นคือ 1) องค์ความรู้บริบททางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอง ลักษณะร่วมของเผ่าพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทจากวรรณกรรมของกลุ่มชน 2) องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการแปลจากภาษาล้านนาเป็นภาษาไทย ความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา รูปแบบ และภาพสะท้อนของวรรณกรรม 3) มุมมองใหม่ทางด้าน

วิชาการ รวมถึงความตระหนักรู้ในคุณค่าของวรรณกรรมตำนานที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม อันจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และสืบสานวรรณกรรมชาติพันธุ์ไท-ไท (ไทยอง) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิชาการ ในลักษณะแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรม คติชน และวรรณกรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ไท ในเรื่องอื่นๆ ต่อไป โดยใช้มิติทางพระพุทธศาสนาอันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีอยู่ในตำนาน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการประพันธ์ของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่า บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองในล้านนา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) นำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยยึดเอาตำนานมหาธาตุจอมยอง วัดเชียงมั่น ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พุทธศักราช 2415 จุลศักราช 1239 เอกสารถ่ายไมโครฟิล์มหมายเลข 78. 010. 01L. 080 – 080 สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นเอกสารหลักและตำนานพระธาตุเมืองยองสำนวนอื่นในการประกอบศึกษา ร่วมในการค้นคว้า การวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการ ขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ และตำราวิชาการต่างๆ จากห้องสมุดของสถาบันการศึกษา พื้นที่ภาคเหนือตอนบน รวมถึงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
2. นำข้อมูลตำนานมหาธาตุจอมยอง ปรีวรรตจากอักษรล้านนาเป็นอักษรภาษาไทย และทบทวนความถูกต้องของสำนวนโดยนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ
3. นำเนื้อหาตำนานมหาธาตุจอมยอง ที่ได้รวบรวมและปรีวรรตมาวิเคราะห์เป็น 3 ส่วนคือ 1) ประวัติและพัฒนาการ 2) ลักษณะการประพันธ์ 3) คุณค่า บทบาท และอิทธิพล โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ และตำราวิชาการต่างๆ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. นำเสนอฉบับร่างตรวจสอบความเชื่อถือได้ของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยปรึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้อง

5. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้จากการวิจัยต่อสาธารณชน โดยจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ และบทความวิชาการ

ผลการวิจัย

ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง ในเขตภาคเหนือตอนบนตามวัดต่างๆ จากการสำรวจ คัมภีร์ใบลานที่เกี่ยวข้องกับเมืองยองที่ปรากฏในตำนานเรื่อง “ตำนานเมืองยอง” และ “ตำนาน พระธาตุจอมยอง” ตามวัดต่างๆ ในเขตภาคเหนือตอนบน งานวิจัยครั้งนี้พิจารณาจากการศึกษา ข้อมูลสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ พบจำนวน 9 สำนวน เมื่อสืบค้นพบข้อมูลเพิ่ม เต็มจำนวน 9 สำนวน เป็นสำนวนที่ไม่ได้ปรากฏในทะเบียนของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญชัย, 2549 : 3) ตรวจสอบ เนื้อหาพบว่า มีฉบับซ้ำกันเป็นสำนวนเดียวกันจำนวน 3 สำนวน มีเนื้อหาคัดลอกตรงกันจาก ต้นฉบับเหมือนสำเนา ในการวิจัยได้คัดเลือกสำนวนตำนานมหาธาตุจอมยอง วัดเชียงมั่น ตำบล ศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พุทธศักราช 2415 จุลศักราช 1239 เอกสารถ่ายไมโครฟิล์ม หมายเลข 78. 010. 01L. 080 – 080 สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เหตุผลคือเป็น ฉบับที่มีอายุยาวนานกว่าสำนวนทั้งหมดที่ปรากฏ โดยผลจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า

1. ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง

พระธาตุเจ้าจอมยอง เป็นองค์พระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ คือ พระอัฐิ ของพระพุทธเจ้าที่เรียกกันว่า “พระบรมสารีริกธาตุ” หรือ “พระบรมธาตุ” โดยได้ประดิษฐาน ภายในที่บรรจุเรียกว่า “พระบรมธาตุเจดีย์” ซึ่งพระธาตุเจดีย์ในแต่ละแห่งจะมีตำนานเล่าขาน ถึงมูลเหตุการณ์สร้าง ซึ่งสัมพันธ์กับเรื่องราวตำนานการเสด็จโปรดสัตว์ของพระพุทธเจ้าในดิน แดนต่างๆ ในเชิงประวัติศาสตร์ทางพุทธศาสนาปรากฏหลักฐานชัดเจนขึ้น ภายหลังจากการทำ สังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งพระธรรมทูตมีพระโสณะกับพระ อุตตระเป็นหัวหน้าเผยแผ่พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในบริเวณแถบสุวรรณภูมิ ทั้งนี้ในการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศพม่าสันนิษฐานว่า เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งสมณทูต เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ ในระยะแรกคือ พระพุทธศาสนา ลัทธิเถรวาท หรือ นิกายหินยาน ที่เมืองสุธรรมวดี หรือ เมืองสะเทิม เป็นเมืองหลวงของมอญตั้งอยู่ทางตอนใต้ของ ประเทศ ส่วนพื้นที่ประเทศพม่าตอนเหนือมีเมืองพุกามเป็นเมืองหลวง นับถือพระพุทธศาสนา ลัทธิอักษริยาวาท หรือ นิกายมหายาน ได้เผยแผ่มาจากแคว้นเบงกอลและโอริสาของอินเดีย ดัง บทย่อในเนื้อหาตำนานกล่าวว่า “ในกาลเมื่อพระพุทธเจ้านิพพานไปได้ 4 ปีปลาย 5 เดือน ปลาย

7 วัน ยังมีอรหันตา เจ้า 4 องค์ ตน 1 ชื่ออนันตญาณตน 1 ชื่อโสภิตตะ ตน 1 ชื่อสุวัณณะ ตน 1 ชื่ออุปนันทะหั้นแล ตนชื่อนันตญาณนั้นเป็นเค้า อรหันตาเจ้าทั้ง 4 พระองค์ ก็นำเอาธาตุพระเจ้า คือว่ากระดูกหน้าแข้งแลข้อตีนกำขากับธาตุทวง 1 แล้ว ก็สยงขึ้นเมื่อสุดอภัยมยหิยังคะที่นั่น ก็หันจากเทิกอันคริमानันตะแปลงไฉนนั้น ก็เอาธาตุรวมกันไว้แล้ว ก็เมื่อเมตตภาพญาสร้างควัตติตนเป็นเจ้าเมืองมยหิยังคะที่นั่นหั้นแล” (ตำนานมหาเจติยธาตุเจ้าจอมยอง, หน้าลาน 11)

การศึกษาวิเคราะห์ตำนานพระธาตุและตำนานเมืองยอง ในมุมมองที่หลากหลายได้นำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความสืบเนื่องของการเคลื่อนไหวในเมืองยอง หรือคนเมืองยอง ส่วนหนึ่งของเนื้อหาตำนานเป็นหลักฐานการยืนยันประวัติศาสตร์ของผู้คนที่อยู่ระหว่างแม่น้ำคงและแม่น้ำโขงตอนล่าง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnicity) กลุ่มคนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันและเคลื่อนไหวที่ซับซ้อนและน่าสนใจโดยเฉพาะกลุ่มของชาวลื้อ ชาวไทยอง ในเมืองลำพูนและบริเวณใกล้เคียง เมืองยอง (Moung Yawng) ชื่อในประวัติศาสตร์ว่า “มยหิยังกะนะ” คนเมืองยองผู้เฒ่าผู้แก่เรียกว่าเมือง “เจงจ้าง” (เมืองเชียงช้าง) ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐฉาน (Shan state) ในประเทศเมียนมาร์ (Myanmar) ภายในเนื้อหาของตำนานได้บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งสอดแทรกเหตุการณ์บ้านเมืองในสังคมยุคสมัยนั้นๆ จึงถือว่าเป็นหลักฐานส่วนหนึ่งที่สำคัญสะท้อนมุมมองจากท้องถิ่น

ตำนานพระมหาธาตุและตำนานเมืองยอง จึงถือว่าเป็นหลักฐานสำคัญที่เก่าแก่ฉบับหนึ่ง แม้สำนวนต่างๆ ไม่ปรากฏช่วงระยะเวลาไหน ผู้ที่เขียนหรือแต่งขึ้นครั้งแรกเมื่อใด ในเวลาต่อมาเข้าใจว่าคงมีผู้แต่งในช่วงระยะหลังอาจจะมีการเพิ่มเติมเนื้อหาและคัดลอกกัน โดยอาจจะเป็นพระภิกษุและปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน เพราะเหตุนี้เนื้อหาจึงมีหลากหลายหลักฐานที่พบอย่างแพร่หลายของวัดต่างๆ ในล้านนาตอนบน เท่าที่พบในขณะนี้มีไม่น้อยกว่า 15 สำนวน ภายในเนื้อหาส่วนใหญ่ผสมผสานเข้าด้วยการร้อยเรียงเรื่องราวสามารถแบ่งได้เป็น 2 สองส่วน คือ

1) ตำนานฝ่ายวัด หรือตำนานทางศาสนา มีเนื้อหาซึ่งเป็นจารีตของการเขียนตำนานในยุคหนึ่ง ที่ผู้แต่งมักจะเป็นพระภิกษุ หรือผู้เคยผ่านการบวชหรือเล่าเรียนทางพุทธศาสนา โดยเริ่มต้นด้วยการนมัสการพระรัตนตรัย การเสด็จเผยแผ่ศาสนาของพระพุทธเจ้าไปในที่ต่างๆ ทรงมีพุทธทำนายเกี่ยวกับความเป็นไปของสถานที่ต่างๆ ในอนาคตการทะนุบำรุงพระศาสนาของคนในยุคหลัง เช่น พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งชมพูทวีปตลอดจนผู้นำในท้องถิ่น เรื่องของตำนานฝ่ายวัดตอนหลังๆ จะเป็นเรื่องราวที่เป็นความจริงขึ้นเรื่อยๆ ตำนานเมืองยองก็ดำเนินเรื่องดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และจบลงตรงที่เกิดการขัดแย้งระหว่างเมืองยองและ

เมืองเชียงแขง โดยมีเมืองเชียงรุ่งเป็นตัวกลางใกล้เคียง และตกลงกันได้บ้านอยู่สุขสงบ ตำนานทุกสำนวนมีเนื้อหาตรงกันและจบลงในลักษณะดังกล่าว

2) ตำนานฝ่ายเมือง มีเนื้อหาเกี่ยวกับบ้านเมือง กษัตริย์ ขุนนาง ผู้นำบรรพบุรุษ ความเป็นมาของชุมชน ตำนานเมืองยอง สอดแทรกในสำนวนมีเนื้อหาแตกต่างกันออกไป บางสำนวนก็ไม่มีเนื้อหาตำนานฝ่ายเมืองปรากฏ เช่น ฉบับของวัดกอสะเลียม ตำบลบวกค่าง และฉบับของวัดดอนปิน ตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ส่วนฉบับที่มาจากเมืองยอง ฉบับวัดพระธาตุสายเมือง มีเนื้อหาแตกต่างกันออกไปและความหลากหลายดังกล่าวแสดงว่าภูมิปัญญาของผู้แต่งและผู้คัดลอกตำนาน เนื่องด้วยยุคสมัยที่แตกต่างเนื้อหาฝ่ายบ้านเมืองมีหลายคน หลายความคิด หลายประสบการณ์ ผู้แต่งน่าจะเป็นคนหลายกลุ่ม เช่น พระนักบวช กษัตริย์ ขุนนาง หรือนักปราชญ์ชาวบ้าน

ดังนั้น ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง จึงเป็นการบันทึกเรื่องราวความเป็นมาทั้งด้านประวัติทางพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์พระธาตุเจ้าจอมยอง ประวัติศาสตร์พื้นถิ่นของชาวไทยอง และเป็นการบันทึกเกี่ยวกับสังคมในเมืองยอง และแสดงให้เห็นด้านสังคมวิทยาที่ความเกี่ยวเนื่องทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ (ยอง) และกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ไต ในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง

2. ลักษณะการประพันธ์ของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง

ในส่วนงานวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกสำนวนตำนานมหาธาตุจอมยอง วัดเชียงมั่น ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พุทธศักราช 2415 จุลศักราช 1239 เอกสารถ่ายไมโครฟิล์มหมายเลข 78. 010. 01L. 080 – 080 สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นสำนวนหลักเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้โดยลักษณะการประพันธ์จากการปริวรรตตำนานพบว่า มีลักษณะดังนี้

1) ลักษณะตัวอักษรที่ใช้ในการจารึก ตามหลักฐานที่ค้นพบ คือ 1) “ตัวอักษรไทยยวน” “อักษรธรรมล้านนา” หรือ “ตัวเมือง” เรียกกันว่า “ตัวธรรม” หรือ อักษรธรรมเป็นอักษรของล้านนาไทยที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม และเป็นที่แพร่หลายในภาคเหนือ และดินแดนใกล้เคียง เช่น เมืองเชียงตุง รัฐฉาน ของประเทศพม่า ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ในสำนวนของการเขียนอักษรและภาษายังคงปรากฏความเป็นต้นฉบับภาษาไทลื้อ (ยอง)

2) ลักษณะของการประพันธ์เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) วรรณกรรมมุขปาฐะ ด้วยเนื้อหานั้นอ้างกล่าวอ้างสำนวนว่า “อันสุเจ้าไดยินกำแก้วสืบทอดอันนี้ก็เป็นอันแน่จริงแท้แล้วอันยามนั้น พญานันทวิไชยก็กล่าวว่า เตนหิ ผิแลมีตั้งอัน สุทนต์ทั้งหลายจึงสร้างแลแปลงทองคำให้อุกเทอะว่าอัน ฯ (ตำนานมหาเจติยธาตุเจ้าจอมยอง, หน้าลาน 12) ภายใต้นี้นี้แสดงให้เห็นทราบ

ว่าภายในเนื้อหาตำนานเป็นคำบอกเล่าสืบทอดจากบรรพบุรุษ และ 2) วรรณกรรมลายลักษณ์ โดยตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง 15 ส่วนตอนที่ปรากฏเป็นการบันทึกลงคัมภีร์ใบลานจำนวนหลายผูกด้วยกัน ลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาอย่างเรียบง่าย เป็นภาษาพูดธรรมดาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำศัพท์ที่ใช้เป็นคำศัพท์พื้นบ้าน นำมาจัดวรรคตอนและแทรกสัมผัสสระตามความเหมาะสม อาทิ “อรหันตาเจ้าตนนั้น ก็แปลงพระอุปไม้รวก เอาเกสา ๔ เส้นนั้นใส่แล้ว ก็ให้วนอุปัฏฐากด้วยครบยา สักการะบูชาทั้งซุ้มเข้าหั้นแล” (ตำนานมหาเจติยธาตุเจ้าจอมยอง, หน้า 54) ลักษณะการใช้ภาษาบาลีในวรรณกรรม อาทิ การปรารภเนื้อหา ว่า “อห อ้นว่าข้า วนทิตวา ก็ให้ พุทธ ยังพระพุทเจ้า ดิรตตน ยังแก้ว ๓ ประการ อิติ ดังนี้ โจนโต ดุราเพินทั้งหลาย สุนนุ จุงจักฟัง วุจณ ยังคำ เม มยา อ้นข้า สุภาสิส จักกล่าว อิทา ในกาลบัดนี้ทอะ ฯ (ตำนานมหาเจติยธาตุเจ้าจอมยอง, หน้า 54) มีทั้งประโยคโดยไม่มีการแปลความ และการยกคำศัพท์บาลีสั้นๆ สลับกับความหมายของคำแทรกไว้ในวรรณกรรม ลักษณะเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้เข้าร่วมพิธีเกิดความศรัทธา มีความรู้สึกว่าพิธีกรรมมีความขลัง มีความศักดิ์สิทธิ์น่าเชื่อถือ เพราะภาษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้ในหมู่พระสงฆ์ ภายในเนื้อหาการประพันธ์ภาษาบาลีผนวกกับคุณลักษณะอภินิหาร ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชุมชนและถือว่าเป็นภาษาสูง

3) ลักษณะเนื้อหาที่มีความคล้ายนิทาน โดยตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนของเนื้อหาตอนต้นเรื่องกล่าวถึงลักษณะประวัติศาสตร์สากลกล่าวถึงประวัติพุทธศาสนา เริ่มตั้งแต่พระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเสด็จจาริกไปในสถานที่ต่างๆ และครั้งเมื่อเสด็จเลียบโลกมาโปรดสัตว์ ได้ทรงแวะที่ดอยมเหยิงคะ พระโคตมมะยะพุทธะ, พระกัสสปะพุทธะก็ได้ทรงแวะเยี่ยมเช่นกัน ทรงฉันภัตตาหาร เนรมิตสระน้ำและแม่น้ำและได้ทรงพยากรณ์ถึงอนาคตของสถานที่แห่งนี้ว่าจะเป็นที่ตั้งมั่นแห่งพุทธศาสนาต่อไป ภายภาคหน้าครั้งพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วพุทธศาสนาได้รับการอุปถัมภ์จากพระเจ้าอโศกมหาราชและพุทธศาสนาได้เผยแผ่มาสู่ล้านนา ส่วนที่ 2 เป็นส่วนเนื้อหาเชื่อมโยงการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า พระองค์เสด็จมาโปรดผู้คนในท้องถิ่น และทรงมีพระพุทธานุญาตถึงอนาคตของดินแดนนั้นจะมีพระธาตุเกิดขึ้นและจะมีการสร้างเป็นเมือง ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยอธิบายความเป็นมาของกษัตริย์และราชวงศ์ท้องถิ่นตามลำดับรัชกาล โดยมีพุทธศาสนาเป็นแกนของเรื่อง ในส่วนนี้จะเรียงตามลำดับรัชกาลแต่ก็เน้นเป็นพิเศษสำหรับกษัตริย์องค์ที่เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก ลักษณะการปกครองแต่ละยุคของกษัตริย์ ส่วนที่ 3 เป็นส่วนเนื้อหาที่ท้ายมีลักษณะนำนิทานพื้นถิ่น หรือตำนานเกี่ยวกับวีรกรรมและวงศ์ตระกูลกระทำจาริตการดูแลรักษาพระธาตุที่สร้างขึ้น ลักษณะคล้ายกับระเบียบแบบแผนประเพณีพิธีกรรมในท้องถิ่นมานาน เป็นการนำจาริตประวัติศาสตร์แบบเดิมมาปรับปรุง และผสมผสานกับจาริตใหม่ที่เป็นอิทธิพลมา

จากภายนอก โดยใช้พุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการจัดวางเรียบเรียงโครงสร้างของเรื่องทั้งหมด

3. คุณค่า บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองในล้านนา

การศึกษาตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองในล้านนาในแง่มุมต่างๆ จะนำไปสู่ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความสืบเนื่อง การเคลื่อนไหวของคนเมืองยอง หรือคนยอง ในอีกแง่มุมหนึ่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ของผู้คนที่อยู่ระหว่างแม่น้ำคงและแม่น้ำโขงตอนล่าง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnicity) กลุ่มคนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันและเคลื่อนไหวที่ซับซ้อนและน่าสนใจ ผลการศึกษาพบว่าคุณค่า บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองในล้านนาดังนี้

3.1 คุณค่าของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง

1) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ตำนานมีลักษณะเนื้อหาเป็นประวัติศาสตร์นิพนธ์ด้วยข้อสังเกตได้ว่า ในเนื้อหาผู้แต่งน่าจะเป็นคนยองในพื้นที่ที่มีสำนักทางประวัติศาสตร์ของตนเอง ซึ่งเนื้อหาของตำนานพยายามสื่อสารบอกเล่าให้คนรุ่นหลัง ด้วยการเกริ่นนำความสำคัญของเมืองยอง ตั้งแต่มีพุทธทำนายเมื่อ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาเมืองยองว่า ในอนาคตกาลจะเป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ ผู้คนหนาแน่น ศาสนาเจริญรุ่งเรือง ทั้งได้ระบุอย่างละเอียดชัดเจนว่าเมืองยองตั้งอยู่ในแอ่งที่ราบ ที่เหมาะแก่การตั้งบ้านถิ่นฐานบ้านเรือนสามารถหักล้างถางพงเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยได้ง่าย อีกทั้งยังมีดินดีอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การงอกงามของพันธุ์พืชมีผู้คนเข้ามาตั้งหลักแหล่ง ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมจนสามารถเพาะปลูกพืชพันธุ์ขึ้นมาเลี้ยงชีวิตได้

2) คุณค่าด้านการเมืองการปกครอง ตำนานเมืองยองได้ถ่ายทอดเนื้อหาในลักษณะการบันทึกเรื่องราวของกษัตริย์ ผู้นำ และวีรกรรมต่างๆ ของบรรพบุรุษ เพื่อต้องการแสดงให้เห็นความสำคัญในการมีบรรพบุรุษคนเดียวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ และให้ทราบลำดับการปกครองความเป็นมาของบรรพบุรุษ โดยการบอกเล่าการที่มีคนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในลักษณะติดที่มีที่ทำกินเพาะปลูกกว้างขวางและผลิตอาหารที่เลี้ยงคนได้เป็นจำนวนมาก ดังเช่นแอ่งที่ราบเมืองยอง ทำให้มีผู้คนหนาแน่นตลอดเวลา ผู้ปกครองมีระบบการบริหารจัดการในลักษณะใด ในบางครั้งตำนานได้ระบุว่าในยุคผู้ปกครองหรือผู้นำพระองค์ใด คนใดเกิดเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ความแห้งแล้งเกิดภัยคุกคามยากมากแพง หรือภัยอันเกิดจากศึกสงคราม ผู้คนหลบหนีภัยไปอยู่ที่อื่นหรือถูกกวาดต้อนก็ตามก็ยังมีผู้คนเข้ามาตั้งบ้านเรือนเป็นหมู่บ้าน ชุมชนเป็นการผสมผสานกันทางวัฒนธรรม (แสวง มาละแซม, 2543 : 71-74) ภายในเนื้อหาได้แสดงให้เห็นทราบว่าเมืองยองเป็นจุดกึ่งกลางและจุดเชื่อมต่อระหว่างเมืองต่างๆ ในประเทศพม่า สิบสองปันนา ประเทศจีน และล้านนาไทย ในบางยุคบางสมัยก็มี

เนื้อหาสายสัมพันธ์ในการปกครอง ทางารทูตกับหัวเมืองต่างๆ ที่อยู่ในอำนาจถึง 28 หัวเมือง กินอาณาบริเวณทางเหนือถึงเชียงรุ่ง ทางตะวันออกถึงเมืองลา ทางตะวันตกถึงเมืองต่างๆ พากแม่น้ำด้านตะวันตก ได้แก่ เชียงตุง เป็นต้น และทางใต้ถึงเชียงแสน เชียงของ และสมัยพญา สุรินทรพรหมราชา มีเมืองต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียงมาขึ้นกับเมืองยองถึง 12 หัวเมือง เช่น เมืองยู้ เมืองหลวง เชียงแขง เมืองวะ เมืองเลน เมืองพยาก เป็นต้น

3) คุณค่าด้านความเชื่อในสังคมล้านนา ในสังคมล้านนาเชื่อว่าอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีแรงอำนาจในบรรดา โดยในเนื้อหาตำนานได้กล่าวแสดงอภินิหารการแสดงปาฏิหาริย์ของพระธาตุซึ่งตรงกับหลักทางพระพุทธศาสนาในเรื่องปาฏิหาริย์ 3 คือ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุสาสนีปาฏิหาริย์ (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่ม 9 : 484 – 485 / 214 – 216) ด้วยเหตุนี้คนเมืองยองจึงให้ความเคารพนับถือ พระธาตุหลวงจอมยอง คนเมืองยองเรียกพระธาตุหลวงจอมยองว่า “ธาตุโหลงยอง” คำยองว่า “โหลง” ในคำหมายคือยิ่งใหญ่กว่าคำว่า “หลวง” หลายเท่า พระธาตุหลวงจอมยองอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองยองประมาณ 8 กิโลเมตร และ ต้นไม้สลีคำ (ต้นโพธิ์ศักดิ์สิทธิ์) อยู่ทางทิศตะวันออกเมืองยองประมาณ 7 กิโลเมตร สิ่งศักดิ์สิทธิ์สองอย่างนี้ที่คนเมืองยองเคารพบูชาเป็นอย่างมาก เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางของจิตใจคนในเมืองยอง ดังนั้น การนับถือพระธาตุความศรัทธาในการบูชาพระธาตุของชาวล้านนา ได้รับการปรับปรุงทางวัฒนธรรมด้วยเหตุช่วงประวัติศาสตร์การย้ายถิ่นฐานของคนเมืองยองเข้ามาอาศัยอยู่ในล้านนา โดยนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ล้านนาคดี ได้ให้ข้อสังเกตและมุมมองลักษณะเดียวกันว่าความเชื่อในอาณิสสของการบูชาพระธาตุ การถวายไม้ค้ำโพธิ์ปรากฏในรูปของประเพณีในล้านนามีปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันยาวนาน

4) คุณค่าด้านวรรณกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านวรรณกรรมลายลักษณ์ แสดงถึงอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองของเมืองยองนั้นในตำนานของเมืองยองได้กล่าวไว้ว่า เป็นเมืองแห่งพระธาตุ เพราะฉะนั้นเมืองยองจึงเป็นแผ่นดินของพระธาตุจอมยองซึ่งพระธาตุจอมยองนั้นเป็นมิ่งเมืองยอง (คู่บ้านคู่เมือง) และมีจาริตประเพณีต่างๆ อีกทั้งตำนานยังเป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดการอนุรักษ์ความโดดเด่นภาษาที่ใช้เป็นหลักฐานสำคัญสะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

5) คุณค่าด้านจริยธรรมและคตินิยม ภายในเนื้อหาได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินวิถีชีวิตบนพื้นฐานของความดีงาม ข้อปฏิบัติตนความเชื่อและศรัทธาโดยเฉพาะช่วงประเพณีไหว้สาพระธาตุเจ้าจอมยอง ภาพสะท้อนในเนื้อหาถ่ายทอดสอนเริ่มการปฏิบัติตนถือศีลนุ่งขาวห่มขาวก่อนเดินทางไปสักการะพระธาตุ อีกทั้งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั้งหนุ่มสาว เฒ่าแก่ ผู้คนทุกเพศทุกวัย ตลอดจนพระสงฆ์ สามเณร ที่ต่างเดินไปด้วย

กันเพื่อไปสักการะพระธาตุ หรือที่เรียกว่า “ไปโฮ่มไปแอ่ว โฮ่มกินโฮ่มตาน” (เพ็ญสุภา สุขคตะ ใจอินทร์และเจษฎา สอนบาลี, 2556 : 12) ลักษณะความโดดเด่น คือ การถ่ายทอดกระบวนการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของเมืองยอง ไม่ได้ถูกบรรจุไว้บนปฏิทิน ไม่มีหลักสูตรหรือตำราใดๆ ไว้คอยบอกสอน คุณธรรมจริยธรรมได้ผ่านหลักสูตรของประเพณีวิถีชีวิตชาวไทยอง ได้ผ่านจารีตของตนเองที่มีอยู่ในสังคมได้อย่างกลมกลืนและงดงาม ลักษณะประสบการณ์การเรียนรู้จากวิถีความจริงที่มีอยู่ในชุมชนจึงไม่ได้เป็นการตัดจริตหรือเสแสร้ง

3.2 บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองในสังคมล้านนา

1) บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองที่มีต่อสังคมวัฒนธรรม จารีตและประเพณีพิธีกรรมในล้านนา ดังกล่าวในส่วนของคุณค่าที่แสดงถึงวัฒนธรรมในการบูชาพระธาตุ นักวิชาการด้านล้านนาคดี ได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตำนานพระธาตุชี้ให้เห็นว่าชาวล้านนา เชื่อในอานิสงส์ของการบูชาพระธาตุ ปรากฏในรูปของประเพณีที่ปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมา เช่น การบูชาพระธาตุประจำปีเกิด คือ การจาริกแสวงบุญไปนมัสการพระธาตุ โดยมีการกำหนดขึ้นเป็นพระธาตุประจำปีเกิด ตามประเพณีถือกันว่าคนเกิดปีไหนต้องไปสักการะบูชาพระธาตุที่ได้ถึงจะเป็นสิริมงคล ต่อตนเอง มีอายุยืนได้อานิสงส์มาก ประเพณีไหว้พระธาตุนี้มีในวันเพ็ญเดือน 8 (เดือน 6 ได้) ตามวัดพระธาตุประจำปีเกิด นอกจากนี้วัดพระธาตุแต่ละแห่ง ก็จะมีประเพณีการไหว้บูชาพระธาตุเป็นประจำทุกปีโดยคนในชุมชนจะถือว่าการได้บูชาพระธาตุเป็นกิริยาบุญอันสำคัญ พระธาตุในฐานะศูนย์กลางของชุมชนในลักษณะของศูนย์กลางวัฒนธรรม พิธีการอีกหนึ่งพิธีกรรมที่มีบทบาทถ่ายทอดมาถึงปัจจุบันในจังหวัดลำพูน คือ พิธีไหว้เทวบุตรหลวง คำว่า “เทวบุตร” ทั้งนี้ไม่ใช่คำว่า “เทวดา” หรือ “เทพดา” นั้น (ทวี สว่างปัญญางกูร, 2527 : 18-20) สะท้อนให้เห็นว่า “เทวบุตร” เป็นโอรสของเทวดาคู่กับ “เทวธิดา” คำว่า “เทวบุตร” นั้นปรากฏอยู่ในตำนานตอนที่ว่า พระอินทร์มอบหมายให้ “เทวบุตร ๔ ตน” เทวดาทั้งหมด ๓๓ องค์ ลงมาเฝ้าพระพุทธเจ้าที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ (ดาวดึงส์)” ตอนโปรดพุทธมารดา ทำให้คนยอมนำความเชื่อนี้มาใช้กับพระธาตุจอมยองเช่นกัน มุมทั้งสี่ของพระธาตุจอมยองจึงทำเทวบุตรหลวงเป็นรูป “หอยนตร์” รูปทรงเป็นปล่องบูชาไฟ เชื่อกันว่าเดิมนั้นที่มุมทั้งสี่ของพระธาตุหรือภูเขย ก็น่าจะเป็นปล่องบูชาไฟเช่นกัน แต่ต่อมาได้นำรูป “ท้าวภูมิภณท์” เข้าไปใส่โดยไปปะปนกับ “ท้าวจตุโลกบาล” การบูชาพระธาตุ ต้องขึ้นต้นคำบูชาด้วย “เทวบุตรหลวง” (ไม่ใช่ “ท้าวทั้งสี่” ของชาวล้านนา หากท้าวทั้งสี่หมายถึงเทพเจ้าประจำทิศแบบท้าวจตุโลกบาล) เพื่อป้องกันอันตรายความพินาศฉิบหายชื่อของเทวบุตรหลวง ทั้งสี่ตน ทั้งนี้บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองในสังคมล้านนา ได้แสดงความเชื่อมโยงความผูกพันระหว่างเมืองยองกับอาณาจักรล้านนา มีความสัมพันธ์กันมาเป็นเวลาช้านาน

น่านโดยทางประวัติศาสตร์

2) บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองที่มีต่อวรรณกรรมในล้านนา ตำนานพระมหาธาตุและตำนานเมืองยองได้มีการคัดลอก รั้วรู้ เล่าขาน สืบต่อๆ กันมาอย่างกว้างขวางของผู้คนในเมืองต่างๆ ในบริเวณดังกล่าวข้างต้น จากหลักฐานการพบตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองจำนวนหลายสำนวนแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมตำนานนั้นสำคัญการขึ้นต้นลงท้ายเนื้อหาแฝงด้วยการถ่ายทอดอัตลักษณ์ประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์

3) บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองที่มีต่อผลงานด้านพุทธศิลป์ในล้านนา การสืบทอดพระพุทธศาสนาศิลปกรรม “พุทธศิลป์” ปรากฏหลักฐานในศาสนสถานต่างๆ ในล้านนา ตัวอย่างในลักษณะความเชื่อตำนานเมืองยองในช่วง รัชสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชเจ้าเมืองยองลำดับที่ 8 ในราว พ.ศ. 1945-1984 ได้นำผู้คนในเมืองยองอัญเชิญพระอัฐิธาตุของพระพุทธเจ้า บรรจุลงในพระอบแล้วนำไปใส่ในหลุมดิน ปิดด้วยแผ่นหินบนจอมดอยมะหิยังคะหรือดอยจอมยอง หลังจากสร้างองค์พระธาตุขึ้นเมื่อเสร็จแล้วได้ข่าวประกาศไปยังหัวเมืองต่างๆ จำนวน 28 หัวเมืองในสิบสองปันนา ล้านนา ล้านช้าง เช่น เชียงตุง เชียงรุ่ง เชียงทอง เชียงแขง เชียงของ เชียงแสน เชียงลาบ เมืองพง เมืองแซ่ เป็นต้น เพื่อมาร่วมฉลองสมโภชพระมหาธาตุที่สร้างขึ้นใหม่ ในตำนานได้ระบุว่า ในเวลานั้นพระอินทร์ได้มีอาณัติให้เทวบุตรทั้ง 4 ตนชื่อ สุรณณะ มหิณยังคะ ลักษณะ มังคละมาอารักขา ปกป้องรักษาพระมหาธาตุจอมยองและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบริเวณพระมหาธาตุ เช่น บ่อน้ำทิพย์ หินบาตรตั้งให้ปลอดภัย ไม่ให้ใครมาลบล้าง ย่ำยีและสร้างหอเทวบุตรทั้ง 4 ไว้บริเวณพระมหาธาตุ เรียกกันว่า “หอเทวบุตรโหลง” เมื่อคราวที่ผู้จากเมืองยองได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูนในลักษณะการอพยพมาทั้งระบบของสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วยเจ้าเมือง ขาชา ราชบุตร ครูปาหลวงเมือง (สังฆราชา) และไพร่พลจำนวนมากพิธีกรรมความเชื่อดังกล่าวสันนิษฐานว่า ถูกนำมาถ่ายทอดพร้อมสืบกันมา มาตลอด “หอเทวบุตรโหลง” ปรากฏหลักฐานสร้างขึ้นในบริเวณวัดหัวขัวอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (เพ็ญสุภา สุขคตะ ใจอินทร์ และเจษฎา สอนบาลี, 2556 : 24) ในปัจจุบันได้รับการอนุรักษ์สืบทอดโดยการจำลองพระธาตุจอมยองมาสร้าง ณ วัดลุ่มช้าง ตำบลประตูป่า จังหวัดลำพูน ชื่อว่า “พระธาตุจอมยองศรีหริภุญชัย” โดยได้เก็บรายละเอียดขององค์พระธาตุประกอบด้วยพุทธศิลป์จากองค์จริงเมืองยองมาด้วย โดยพร้อมกับสร้างรูปเทวบุตรหรือที่เรียกว่า “เทวะบุตรโหลง” จำนวน 4 องค์ เพื่อรักษาองค์พระธาตุตามแบบอย่างโบราณ

องค์ความรู้ที่ได้รับการจากวิจัย

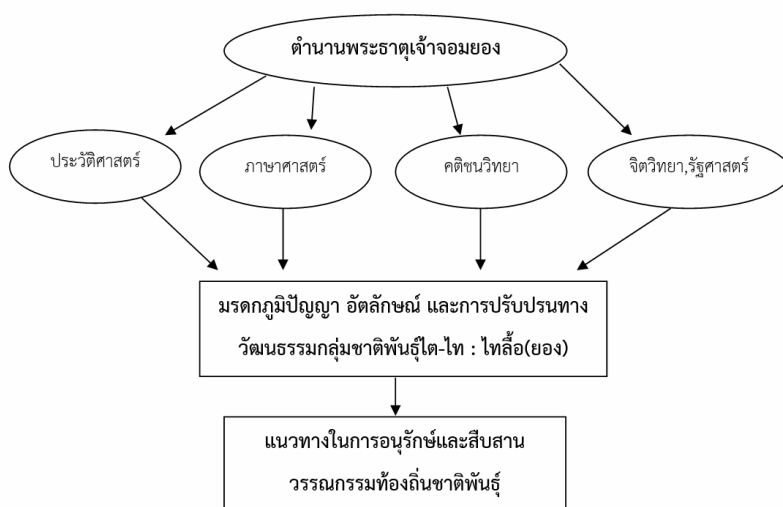
ในการศึกษาวิเคราะห์ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง ในครั้งนี้ได้รับองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตำนานก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในวงการศึกษา อาทิ

1) **ด้านการศึกษาประวัติศาสตร์:** ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ (ยอง) และกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ไต ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

2) **ด้านการศึกษาภาษาศาสตร์:** ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองได้ บ่งบอกอัตลักษณ์ทางภาษาและสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อสารในตำนานสามารถช่วยให้รู้และเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ (ยอง) และกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ไต ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

3) **ด้านการศึกษาคติชนวิทยา:** ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งซึ่งช่วยในการศึกษาเชิงคติชนวิทยาโดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ (ยอง) และกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ไต ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

4) **ด้านการศึกษาจิตวิทยา รัฐศาสตร์ (การเมืองการปกครอง)** ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองสามารถช่วยให้เราเข้าใจจิตใจและความรู้สึกของมนุษย์ในอดีต อีกทั้งบทบาทและอิทธิพลในด้านต่างๆ โดยเฉพาะรูปแบบของการเมืองและการปกครองที่สร้างรากฐานส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตสังคมล้านนา ดังแผนภูมิดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาประวัติและพัฒนาการของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง พบว่า ในการศึกษาเริ่มจากบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยองในตำนานเมืองยองได้ผสมผสานเนื้อหา ระหว่างตำนานฝ่ายวัดกับตำนานฝ่ายบ้านเมืองเข้าไว้ด้วยกัน โดยเนื้อหาจะกล่าวประวัติสมัยพุทธกาล เพื่อเน้นความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์ให้กับสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ทุกสำนวนได้ขึ้นต้น บันทึกเรื่องราวการตั้งถิ่นฐานเมืองยองการศึกษาด้านประวัติศาสตร์คำว่า “ยอง” ว่าเป็นชื่อของหมู่บ้านหนึ่งซึ่งเคยขึ้นในบริเวณเมืองยอง สอดคล้องกับการศึกษาของแสวง มาละแซม (2543) “เมืองยอง” เป็นเมืองหรือจังหวัดหนึ่งในรัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ทั้งเกี่ยวข้องกับพม่า ล้านนา สยาม ลาว และเขตสิบสองปันนาของจีน ผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองจะถูกเรียกว่า ชาวไทยอง ดังนั้น ตำนานพระธาตุแต่ละสำนวนในท้องถิ่นเรียกขานต่างกันแต่จะมีคำนามว่า “จอมยอง” เป็นสำคัญ ดังนั้น ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองจึงได้รับการถ่ายทอดพัฒนาการตามยุคสมัยสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยตำนานนั้นจะได้รับการสืบทอดเผยแพร่ตามท้องถิ่นที่ชาวไทลื้อ “ยอง” อาศัยกระจายทั่วไปในแถบภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนของไทย

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2 ลักษณะการประพันธ์ของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง ลักษณะเนื้อหาของตำนานเป็นเรียงเรียงในลักษณะวรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นในลักษณะการบอกเล่าสืบต่อๆ กันมาโดยมิได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้หรือเรื่องราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีตที่ยังไม่มีการบันทึกเป็นตัวหนังสือ และพัฒนาการการสู่วรรณกรรมลายลักษณ์ ร้อยเรียงเนื้อหาถ่ายทอดเรื่องราวคล้ายนิทาน สอดคล้องกับศิริพร ณ ถลาง (2563) ได้กล่าวถึงทฤษฎีโครงสร้างนิทานของวลาดิมีร์ พรอพพ์ ในด้านภาษาและตำนานปรัมปราโดยสรุปได้ว่า ตำนานหรือนิทานเป็นเครื่องมือในการสร้างความบันเทิงใจ และยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ แนวความคิดและวิถีชีวิตของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง สะท้อนเนื้อหาปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติบางประการ และใช้นิทานเพื่อสะท้อนภาพสังคม ตลอดจนใช้ถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง เช่นเดียวกันภายในเนื้อหาถ่ายทอดเรื่องราวโดยใช้การเล่าเรื่องนิทานธรรม

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 3 คุณค่า บทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง ในล้านนา พบว่า คุณค่าของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง ได้มีการคัดลอก รับรู้ เล่าขานสืบต่อๆ กันมาอย่างกว้างขวางของผู้คนในเมืองต่างๆ ในบริเวณแถบภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ชีให้เห็นระบบความสัมพันธ์ของเมืองต่างๆ ในบริเวณนี้ จึงเป็นบทบาท และอิทธิพลในรูปแบบการขยายวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตเชิงสังคม ฝ่ายความศรัทธาในทางพระพุทธศาสนาในลักษณะการจาริกแสวงบุญ บูชาสักการะนมัสการ หรือสรงน้ำพระธาตุ การเดินทางเพื่อการศึกษาด้านพระศาสนาของพระสงฆ์สามเณร นักปราชญ์ ผู้สนใจใฝ่รู้ ตลอดจนประชาชนทั่วไป รวมถึงการยึดเอาช่วงถือโอกาสเวลาเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ที่อยู่ต่างบ้านต่าง

เมืองส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ทางการทูตการเมืองการปกครอง แม้จนกระทั่งการค้าขายระหว่างเมืองต่าง ๆ เหล่านี้ สอดคล้องกับอานันท์ กาญจนพันธุ์ (2529) ได้กล่าวว่า ในอดีตลักษณะการติดต่อสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ เนื่องจากในสมัยนั้นผู้คนรับรู้พรมแดนหรือเขตแดนระหว่างเมืองต่าง ๆ ในบริเวณนี้มีน้อยมาก ทำให้ผู้คนมีความเป็นอิสระในการเดินทางไปในที่ต่างๆ ประกอบกับพื้นฐานของความสัมพันธ์เป็นแบบเครือญาติ มาช้านาน ทั้งนี้ ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองในล้านนา นั้นมีบทบาทต่อสังคมล้านนาหลายด้านด้วยกัน สอดคล้องกับศิริพร ณ ถลาง (2563) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีโครงสร้างตำนานของ โคลด เลวี-สเตราส์ เรื่องราวบันทึกความศักดิ์สิทธิ์เหนือจริงประเภทต่างๆ ในสังคมวัฒนธรรมทั่วไปทราบในลักษณะตำนาน มีบทบาทสำคัญในการบันทึกร่องรอยความขัดแย้งและการประนีประนอมทางความคิดความเชื่อของบรรพชน โดยเฉพาะนับถือศาสนาเป็นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่างๆ

สรุป

การศึกษาวิเคราะห์ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง เชิงประวัติศาสตร์และ พัฒนาการเกี่ยวกับพระธาตุ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับบริบททางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ไต-ไท (ยอง) ลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมและเผ่าพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไต-ไท จากวรรณกรรมของกลุ่มชนหลักการแปล ลักษณะการประพันธ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประพันธ์ในด้านเนื้อหา รูปแบบ และภาพสะท้อนบทบาทและอิทธิพลของตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมในล้านนา เกิดมิติมุมมองใหม่ทางด้านวิชาการอันจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และสืบสานวรรณกรรมไทลื้อ (ยอง) เป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ วัฒนธรรม คติชน และวรรณกรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเรื่องอื่นต่อไป โดยใช้มิติทางอันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีและการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะกลับพบข้อสังเกตว่า ตำนานพระธาตุเจ้าจอมยอง จารึกลงในใบลานและพับสา เป็นอักษรธรรม ปัจจุบันพบอยู่โดยทั่วไปตามวัดต่างๆ ทั่วภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีไม่น้อยกว่า 15 สำนัก อาจจะมีหลงเหลืออยู่ และอาจจะออกไปสำรวจภายนอกวัดซึ่งอาจจะมีผู้ที่ครอบครองโดยได้รับสืบทอดมรดกจากบรรพบุรุษก็อาจเป็นไปได้ ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า มีเรื่องที่น่าสนใจนอกเหนือไปจากที่ได้ศึกษามาแล้ว คือ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองฉบับต่างๆ ในล้านนา
2. ควรศึกษาสำนวนโวหารเชิงมนต์คาถาในตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองในล้านนา

3. ควรมีศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมของพระธาตุเจ้าจอมยองเพื่อเปรียบเทียบกับพระเจดีย์ในล้านนา

4. ควรมีการศึกษาสำรวจหรือสืบค้นตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองที่อาจจะคงค้างตามวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือตอนบน

5. ควรศึกษาการพัฒนาผลิตสื่อเรียนรู้ AI เกี่ยวกับตำนานพระธาตุเจ้าจอมยองสู่ชุมชนพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ “ยอง”

บรรณานุกรม

- เพ็ญสุภา สุขคตะ ใจอินทร์และเจษฎา สอนบาลี. (2556). เอกสารประกอบการประชุมเสวนาเชิงประชากรณ์เรื่องภาษา ศาสนา ศิลปะ และพิธีกรรมของชาวไทยยอง: มองผ่านเทวบุตรหลวง. ลำพูน: ฝ่ายการศึกษา เทศบาลตำบลเวียงยอง ลำพูน.
- ทวี สว่างปัญญางกูร. (2527). **ตำนานเมืองยอง**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญชัย. (2549). สืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชาวไทยยอง รากเหง้า ความเคลื่อนไหว และความเปลี่ยนแปลง. **เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ, เนื่องในวาระครบรอบ 200 ปี แห่งการตั้งถิ่นฐานชาวไทยยองในลำพูนและล้านนา**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2563). **ทฤษฎีคดีวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิภา จำปาวัลย์. (2556). **ชาติพันธุ์ไทยในจังหวัดลำพูน, “ชาติพันธุ์พื้นราบในล้านนา”**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แสวง มาละแซม. (2543). **คนยongย้ายแผ่นดิน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานนท์ กาญจนพันธุ์. (2529). **สถานภาพปัญหาและทิศทางการศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสังคมล้านนา (2430 – 2529)**. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุษณีย์ ธงไชย. (2540). **จารึกและตำนานหลักฐานที่สร้างขึ้นภายใต้อิทธิพลของพุทธศาสนา ลังกาวงศ์**. เชียงใหม่: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.